

Sygn. akt III UK 506/19

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania H. S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.
o wysokość emerytury,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 15
grudnia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 24 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 24 października 2018 r. oddalił apelację wniesioną przez odwołującego się H. S. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. z dnia 23 listopada 2017 r., zmieniającego częściowo decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 5 września 2016 r. i ustającego wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury przysługującej odwołującemu się na 107,61% oraz oddalającego odwołanie w pozostałym zakresie.

Odwołujący się H. S. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 24 października 2018 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest: § 1 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 13 grudnia 1976 r. w sprawie dostosowania niektórych przepisów o ubezpieczeniu społecznym i ubezpieczeniu

rodzinnym do zasad określających składniki funduszu płac w związku z § 4 uchwały nr 158 Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1976 r. w sprawie składników funduszu płac, a także naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 278 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia. Zdaniem skarżącego, Sądy obu instancji błędnie zinterpretowały bowiem przepisy prawa materialnego dotyczące katalogu składników wynagrodzenia podlegających obowiązkowi odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne. Skarżący dodał przy tym, że zgodnie z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 13 grudnia 1976 r. w sprawie dostosowania niektórych przepisów o ubezpieczeniu społecznym i ubezpieczeniu rodzinnym do zasad określających składniki funduszu płac, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowiły w ujęciach zakładowych wypłaty pieniężne oraz wartości świadczeń w naturze zaliczone do osobowego funduszu płac. Osobowy fundusz płac określała zaś uchwała nr 158 Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1976 r. w sprawie składników funduszu płac, a w myśl jej § 4 pkt 6 składnikami funduszu płac były: wynagrodzenia z zakładowego funduszu nagród, z czystej nadwyżki w spółdzielniach i funduszów o podobnym charakterze. Wbrew interpretacji Sądów obu instancji, z treści powołanego przepisu wynika więc, że osobowy fundusz płac obejmował wynagrodzenia z zakładowego funduszu nagród, w związku z czym istniał obowiązek odprowadzania składek od tych świadczeń, a w konsekwencji tego rodzaju składniki – w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy tzw. trzynasta i czternasta pensja podlegały uwzględnieniu przy określaniu wysokości wymiaru świadczenia emerytalnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada

również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Należy także przypomnieć, że skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r.,

II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Nie ma bowiem racji skarżący, twierdząc, że rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym wyroku jest efektem błędnej interpretacji powołanych w podstawach zaskarżenia przepisów prawa materialnego, a w szczególności przepisów obowiązującej w spornym okresie uchwały nr 158 Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1976 r. w sprawie składników funduszu płac. Skarżący odwołuje się do regulacji § 4 pkt 6 powołanej uchwały, nie dostrzegając jednak, że składniki osobowego funduszu płac zostały wymienione jedynie w § 4 pkt 1 tej uchwały (oraz w załączniku nr 1 do uchwały) i obejmowały: a) wynagrodzenia pracowników pozostających w ewidencji personalnej zakładu pracy, należne ze stosunku pracy, b) wynagrodzenia wypłacane pracownikom własnym na podstawie uchwały nr 157 Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1976 r. w sprawie wynagrodzeń wypłacanych poza planowanym funduszem płac, c) wynagrodzenia wypłacane z funduszu płac uczniów oraz stypendia pracownicze i fundowane, d) wynagrodzenia studentów szkół wyższych z tytułu odbywania praktyk robotniczych, e) wynagrodzenia z pracą nakładczą, f) wynagrodzenia członków zorganizowanych grup roboczych, g) wartość robocizny z tytułu zadań szkoleniowo-produkcyjnych wykonywanych przez jednostki wojskowe, h) świadczenia pieniężne wypłacane chorym za czynności wykonywane w ramach terapii zajęciowej w zakładach dla nerwowo i psychicznie chorych. Wymienione w § 4 pkt 6 wynagrodzenia z zakładowego funduszu nagród, z czystej nadwyżki w spółdzielniach i z funduszy o podobnym charakterze, stanowiły natomiast składniki funduszu płac, ale z całą pewnością nie należały do osobowego funduszu płac.

Trzeba też podkreślić, że wykładni przepisów omawianego aktu prawnego pod kątem oceny, które ze składników funduszu płac stanowiły podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, a w konsekwencji były uwzględniane przy

ustalaniu podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowy, dokonał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 maja 1987 r., II URN 80/87 (OSNC 1988 nr 9, poz.126), wyjaśniając między innymi, że do podstawy wymiaru emerytury lub renty był przyjmowany zarobek w gotówce co do zasady wypłacony z osobowego funduszu płac. Obowiązująca zaś do dnia 31 grudnia 1983 r. uchwała nr 158 Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1976 r. w sprawie składników funduszu płac stanowiła w § 4, że składnikami funduszu płac, są m.in. wynagrodzenia z zakładowego funduszu nagród, z czystej nadwyżki w spółdzielniach i z funduszy o podobnym charakterze. Bliższe określenie tych wypłat zawierał § 10 tejże uchwały. Stosownie do ust. 1 tego przepisu do wynagrodzeń z zakładowego funduszu nagród zaliczało się wypłaty nagród indywidualnych z tego funduszu. Nagrody te nie podlegały więc wliczeniu do podstawy wymiaru, gdyż wypłacane one były spoza osobowego funduszu płac. Analogiczne stanowisko w odniesieniu do premii z zysku wypłacanych na podstawie ustawy o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych z dnia 26 lutego 1982 r., których charakter był najbardziej zbliżony do nagród z zakładowego funduszu nagród, zajął też Sąd Najwyższy w uchwale Pełnego Składu Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 października 1985 r., III PZP 33/85 (OSNCP 1986 z. 5, poz. 1), a w zakresie nagród z zysku w wyroku z dnia 20 maja 1986 r., II URN 28/86. Z kolei w wyroku z dnia 18 grudnia 2018 r., II UK 415/17 (LEX nr 2609148), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że § 4 pkt 1 uchwały nr 158 wskazywał na świadczenia, które składały się na osobowy fundusz płac, a § 5 przewidywał, że do osobowego funduszu płac zalicza się w szczególności wypłaty wynagrodzeń i świadczeń wymienionych w załączniku nr 1 do omawianej uchwały.

Niezależnie wszakże od przedstawionej wyżej argumentacji, trzeba podkreślić, że odwołanie się przez Sąd drugiej instancji do uchwały nr 158 Rady Ministrów miało w istocie warunkowy charakter, ponieważ zasadniczą przyczynę nieuwzględnienia przez ten Sąd składników wynagrodzenia zgłaszanych przez skarżącego (tzw. trzynastej oraz czternastej pensji) stanowiły poczynione w sprawie ustalenia faktyczne, z których wynikało, że skarżący nie wykazał, aby świadczenia te faktycznie były mu wypłacane w spornym okresie. Wymaga zaś podkreślenia, że w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c., ustalenia faktyczne stanowiące podstawę

zaskarżonego orzeczenia są wiążące dla Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym. Oznacza to, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu Sąd Najwyższy musiałby uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu podniesionych w skardze zarzutów kasacyjnych.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nie zdołał wykazać potrzeby poddania jego skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu. Dlatego na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.